

REPUBLIKA E KOSOVËS
REPUBLIKA KOSOVA – REPUBLIC OF KOSOVO

GJYKATA SUPREME E KOSOVES
VRHOVNI SUD KOSOVA- SUPREM CORT KOSOVO

ANALIZA KAZNENE POLITIKE U SLUČAJEVIMA KORUPCIJE

Priština, 2019.

I. OPŠTI UVOD

Nakon usvajanja Uputstva o kaznenoj politici na generalnoj sednici Vrhovnog suda u februaru 2018. godine, osnovana je Savetodavna komisija za kaznenu politiku s ciljem praćenja trendova u kaznenoj politici na Kosovu.

Tokom 2018. je širom Kosova održano 12 okruglih stolova uz podršku američke ambasade. Stolovi su se fokusirali na uvođenje načela merenja kazne prema usvojenom Uputstvu. Učesnici ovih okruglih stolova su bile sudije i tužioci svih nivoa, predsednici sudova i glavni tužioci, advokati, zaštitnici žrtava i drugi službenici sudova i tužilaštava.

UNDP je takođe pružio podršku Komisiji angažovanjem pravnog asistenta da pomogne u praćenju i analizi predmeta korupcije. Takođe, u cilju poznavanja sa najboljim praksama u merenju kazne, UNDP je sponzorisao studijsku posetu članova Komisije Velikoj Britaniji. Članovi Komisije imali su priliku da se sastanu sa članovima Odbora za kaznenu politiku VB.

Ovaj izveštaj predstavlja prvi dokument koji je pripremila Komisija i ima za cilj:

- Da predstavi opšti pregled zasnovan na odlukama donetim tokom 2018. od strane sudova svih instanci u vezi sa delima vezanim za korupciju; i
- Da predstavi analizu trendova u merenju kazne u slučajevima korupcije na osnovu analize 27 nasumično izabranih predmeta.

II. OPŠTI PREGLED OBRADE PREDMETA KORUPCIJE U 2018.

Sledeća tabela predstavlja samo opšti pregled načina rešavanja predmeta korupcije koje su obradili osnovni sudovi širom Kosova. Tabela ne sadrži podatke o visini kazne. Razlog tome je što je Savetodavna komisija za kaznenu politiku osnovana sredinom 2018. i nije postojao mehanizam za praćenje donošenja odluka od strane sudova.

2018	Br. nerešenih predmeta	Presude sa zatvorom	Novčane kazne	Alternative kazne	Oslobađajuće presude	Odbijajuće presude	Obustavljanje postupka
Priština	86	10	14	18	20	8	16
Uroševac	8	1		4	2	1	
Prizren	24	5	4	6	6	1	2
Đakovica	20	1	3	4	5	1	6
Gnjilane	40	4	5	4	22	2	3
Mitrovica	10		5	1	3	1	
Peć	16	1	2	3	5	2	3
Ukupno:	204	22	33	40	63	16	30

Fig. br. 1

Sledeća tabela sadrži statističke podatke Apelacionog suda za 2018. o obradi slučajeva korupcije:

ČLAN	Odbijanje žalbe	Prvostepena odluka:				
		Potvrđena	Ukinuta	Povećanje kazne	Smanjenje kazne	Izmenjena iz drugih razloga
	2	69	23	1	3	9
422/339	2	47	16	0	0	6
423	0	2	0	0	0	0
424	0	1	0	0	0	0
425/340	0	3	4	0	0	0
426/341	0	2	1	0	0	1
428/343	0	7	1	1	2	1
429/344	0	3	0	0	0	1
431/345	0	1	0	0	1	0
432/346	0	1	0	0	0	0
433/347	0	1	0	0	0	0
434/348	0	1	1	0	0	0

Fig.br.2

Sledeća tabela sadrži podatke o obradi predmeta korupcije od strane Vrhovnog suda za 2018. godinu:

Godišnji izveštaj o slučajevima korupcije za period 01.01.2018-31.12.2018	Usvojene	Odbijene	Odbačene	Ukupno
	7	10	3	20

Fig.nr.3

III. ANALIZA 27 PREDMETA KORUPCIJE

U cilju boljeg razumevanja postupka koji su sudovi primenjivali u izračunavanju kazne, Savetodavna komisija za kaznenu politiku je analizirala je 27 nasumično izabranih sudskih odluka u predmetima korupcije u različitim sudovima na Kosovu. Izveštaj uključuje odluke sva tri stepena sudova u nasumično izabranim predmetima, kada su takve odluke bile na raspolaganju. Od 27 predmeta, za 32 lica su sudovi proglasili osuđujuće presude.

Tokom analize, Komisija se fokusirala na sledeća pitanja:

- Izrečene kazne;
- Izrečene dopunske kazne;
- Olakšavajuće i otežavajuće okolnosti uključene u 27 analiziranih slučajeva;
- Primena uslovne kazne;
- Poređenje sličnih dela i srodne izrečene kazne;
- Analiza datog obrazloženja za korišćenje olakšavajućih okolnosti, posebno kada je izrečena kazna ispod minimuma predviđenog zakonom.

Analiza ima za cilj da adresira svaku od ovih okolnosti i daje preporuke za poboljšanje opšteg učinka u vezi izricanja kazni. Uopšteno, u ovim predmetima je suđeno pre usvajanja Uputstva za izricanje kazni, u februaru 2018, stoga je pristup ove analize da se generalno predstavi postojeća kaznena politiku na Kosovu i ne iznosi se nikakva referencija da li različiti sudovi jesu ili nisu u skladu sa načelima Uputstava.

IV. ANALIZA SPECIFIČNIH PREDMETA

Komisija je identifikovala i koristila kao uzorak u cilju analize ukupno 27 predmeta korupcije za dela izvršena prema članu 56. Zakona o pranju novca¹ i članovima 422, 425, 428, 433, 435 i 437 KZRK. Okrivljeni uključeni u ovu analizu uključuju službenike niskog, srednjeg i visokog nivoa. Uopšteno, kazne izrečene za ova krivična dela od strane prvostepenih sudova se kreću od 6 do 60 meseci. Tabela br. 4 pokazuje kazne za relevantne članove.

Fig.br.4

Sledeća tabela ima za cilj da prikaže procenat vrsta izrečenih kazni u analiziranim predmetima.

Fig.nr.5

¹ Član 56, Krivično delo pranja novca, Zakon br. 05/L-096 o sprečavanju pranja novca i borbe protiv finansiranja terorizma, objavljen u Službenom listu Republike Kosovo 15. juna 2016.

a. Izricanje uslovne kazne

Ukupno za osam (8) okrivljenih je izrečena uslovna kazna. Navedena šteta u ovim predmetima uključuje imovinu do 65.000,00 €; Vidi tabelu br. 2 ispod:

Relevantni članovi	Profesija	Izrečena kazna u mesecima	Uslovna kazna
422.1	Polijski službenik	10	Da
422.1	Gradonačelnik	10	da
437	Javni službenik	6	da
422.1	Menadžer fabrike	12	da
422.1&2.1, 2.2	Opštinski direktor za obrazovanje	12	da
422.1	Radnik fabrike	12	Da
422.1 & 2.4	Predsednik Udruženja	12	Da
33. u vezi sa 428.1	Računovođa	8	Da

Fig.nr.6

b. Izrečene dopunske kazne

U 9 (devet) predmeta, sud je izrekao dopunsku kaznu zabrane javne funkcije. Samo 3 (tri) okrivljena u ovim predmetima su sklopila Sporazum o priznavanju krivice. Vidi tabelu br.7 ispod:

Profesija	Član	Dopunska kazna	Sporazum o priznavanju krivice
Službenik za nabavke	428.1	1 godina zabrane rada u javnoj upr.	da
Glavni inspektor	428.1	3 godine zabrane vršenja funkcije	da
Službenik kompanije	425.2	3 godine zabrane profesije	da
Direktor upr. za urbanizam	428.1	2 godina zabrane rada u javnoj upr.	ne
Zaposleni u javnom preduzeću	425.1	2 godine zabrane profesije	ne
Opštinski direktor za obrazovanje	422.1& 2.1, 2.2	2 godine zabrane profesije	ne
Predsednik udruženja	422.1 & 2.4	2 godine zabrane profesije	ne
Poreski inspektor	428.1	2 godina zabrane rada u javnoj upr.	ne
Bivši sudija	432, 422,56	3 godina zabrane rada u javnoj upravi kao advokat	ne

Fig.nr.7

c. Odluka po pitanju obeštećenja

U 8 (osam) predmeta, okrivljenima u predmetima zloupotrebe službenih ovlašćenja i mita je naloženo da obeštete oštećenu stranu.

Relevantni članovi	Prouzrokovana šteta	Profesija	Obeštećenje
432, 422, 56²	1,200,000.00€	Bivši sudija	Povraćaj nekretnina
425.2	33,488.00€	Službenik kompanije	25,061.79€
422.1	2,394.35€	Opštinski službenik	Puno obeštećenje
428.1 & 81	4,500.00€	Menadžer u javnom preduzeću	Puno obeštećenje
425.1&2 &31	10,711.16€	Referent u fin. instituciji	Puno obeštećenje
425.1	3,033.98€	Radnik kompanije	Puno obeštećenje
343.1³	1,000 € (traženo je još 10,000 €)	Radnik CSR-a	Puno obeštećenje
D#1: 428.1; D#2&3:431.1, 31	22,000.00€	Tužilac i druga dva okrivljena	Puno obeštećenje određeno za svih troje osuđenih

Fig.nr.8

U najmanje dva slučaja u kojima su okrivljeni oglašeni krivim za zloupotrebu službenih ovlašćenja, oštećene strane su savetovane da obeštećenje traže u građanskom postupku. Šteta prouzrokovana ovim radnjama je iznosila 51,267.78 € za prvi predmet i 14.319,16 € za drugi predmet. Oba predmeta je potvrdio Apelacioni sud, dok je Vrhovni sud oba vrati ona ponovljeno suđenje.

² Član 56, Krivično delo pranja novca, Zakon br. 05/L-096 o sprečavanju pranja novca i borbe protiv finansiranja terorizma, objavljen u Službenom listu Republike Kosovo 15. juna 2016

³ Privremeni krivični zakonik Kosova, UNMIK/REG/2003/25 od 6. jula 2003.

V. VARIJACIJE U IZRICANJU KAZNI PREMA ISTOM ČLANU

A. Zloupotreba službenih ovlaštenja iz člana 422.

Prema članu 422. Krivičnog zakonika na snazi, predviđena kazna je od 6 meseci do 5 godina. U okviru ove analize, ispostavlja se da se kazne uglavnom kreću u rasponu između 6-18 meseci. Međutim, kako bi se izvršila potpuna analiza izrečenih kazni, postoji potreba za ocenom drugih pitanja koja se odnose na izricanje kazne, kao što su nivo štete, određivanje obeštećenja i da li je sud naložio dopunsku kaznu. Da bismo počeli sa ovom analizom, ispod smo dali tabelu glavnih izrečenih kazni i profil osuđenih lica:

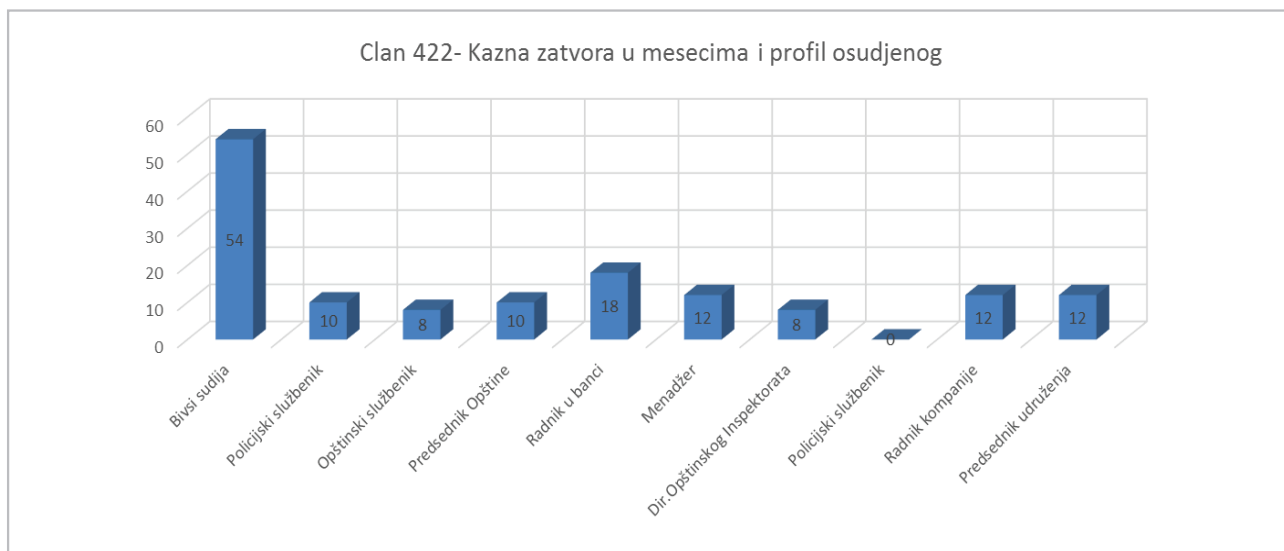

Fig. br. 9

Šest okrivljenih u ovoj kategoriji dobilo je uslovne kazne, dok je kazna za jednog od njih preobraćena samo u novčanu kaznu. Samo u dva ova predmeta sud je izrekao dopunsku kaznu 2 godine zabrane vršenja profesije.

Da bismo uporedili težinu počinjenog krivičnog dela i način na koji se to odrazilo u konačnoj kazni, uzećemo primer dvojice okrivljenih koji su zloupotrebili njihova službena ovlaštenja kao policijski službenici. Svrha ovog poređenja ponovno naglašavanje da težina dela zavisi ne samo od visine prouzrokovane štete, koja se na prvi pogled može smatrati minimalnim u ova dva predmeta, već više društvenom opasnošću takvog dela, koja često može biti mnogo ozbiljnija od materijalne štete u vezi dela:

- **Predmet #PKr. 292/16, službenik je proglašen krivim za krivično delo iz člana 422. stav 1**

Specifikacije slučaja: Okrivljeni je granični službenik i tražio je različite usluge (kao što su novac, dopune za telefon itd) u zamenu za omogućavanje prevoza robe i nezaustavljanje tokom prevoza robe preko granice.

• **Predmet #PKr. 88/15 Službenik je proglašen krivim za krivično delo iz člana 422. stav 1 i 2.1, 2.2 i 2.3 (krivično delo u kontinuitetu)**

Specifikacije slučaja: Okrivljeni je promenio saobraćajnu kaznu za isteklu registraciju vozila, pomažući okrivljenom da prevozi drva za ogrev na nezakonit način kako bi izbegao policijsku patrolu i konačno kako bi uzeo drva za sebe, skrivajući nalog za plaćanje do zastarevanja.

Rezime oba dela: Sud je bio veoma blag prema obojici okrivljenih izricanjem uslovne kazne prvom okrivljenom i kazne od 6 meseca zatvora, preobraćenu u novčanu kaznu, drugom okrivljenom. Nijednom službeniku nije izrečena dopunska kazna zabrane vršenja dužnosti.

Olakšavajuće okolnosti razmotrene prilikom izricanja kazne prvom okrivljenom su bile njegovo korektno ponašanje na sudu, činjenica da je otac četvoro dece i da ranije nije osuđivan. Sud je takođe razmotrio da uprkos tome što je korist okrivljenog bila veoma mala (dobio je 3 metra drva), težina ove okolnosti bila je minimalna s obzirom na otežavajuću okolnost zloupotrebe službenih ovlašćenja i način na koji je krivično delo počinjeno, omogućavajući drugim licima da imaju koristi.

Jasno je da u oba slučaja krivično delo nije bilo izolovana radnja. Opis krivičnog dela uključivao je niz radnji kojima su okrivljeni zloupotrebili, u različitim oblicima, njihova službena ovlašćenja, što jasno ukazuje na model zloupotrebe ovlašćenja koji su primenili. Osim toga, nijedan od okrivljenih nije priznao krivicu i nije sklopio sporazum o priznavanju krivice, što bi mogao biti jasan pokazatelj nedostatka pokajanja.

B. Krivično delo primanja mita iz člana 428.

Krivično delo primanja mita se smatra veoma važnim za potrebe analize, a kazna predviđena za ovo delo je od 6 meseci do 5 godina. Ovo je jedno od najteže dokazivih dela jer su u mnogim slučajevima obe strane, ona koja daje i ona koja prima mito, imaju interes iz dela. Pošto je davanje mita kažnjivo i prema Krivičnom zakoniku, osoba koja daje mito je takođe nevoljna da prijavi takvo delo ili obezbedi dokaze koji bi doveli do uspeha u predmetu. U tabeli ispod su navedene kazne izrečene u predmetima kada su okrivljeni oglašeni krivim za krivično delo davanja mita i profil okrivljenih:

Fig. br. 10

Kao što se može videti u tabelu iznad, kazne u prvostepenom sudu variraju između 6-60 meseci i uključuju okrivljene na različitim nivoima dužnosti i upravljanja. Međutim, u listi ispod su listirane iste kazne, ali sa širim objašnjenjem slučaja:

Relevantni članovi	Profesija	Prouzrokovana šteta	sporazum o priznavanju krivice	kazna u mesecima	Novčana kazna	Dopunska kazna
428.1	Direktor za urbanizam	€ 5,000.00	ne	12	€ 2,000.00	2 godine zabrane
428.1 & 81	Menadžer u javnom preduzeću	€ 4,500.00	da	6	€ 2,000.00	nema
428.1	Policijski službenik	€ 10.00	ne	6	€ 500.00	nema
343.1 ³	Radnik CSR	1,000 (traži se još 10,000€)	ne	6	0	nema
428.1	Službenik ministarstva	500.00 €	ne	6	0	nema
428.1	Tužilac	22,000.00 €	ne	36	€ 5,000.00	nema
428.2	Električar	500 €	ne	39	€ 1,000.00	nema
428.1	Profesor	220.00€+150ChF	ne	6	€ 500.00	nema
428.1	Inspektor	2,000.00 €		10	€ 500.00	2 godine zabrane
428.1	službenik za nabavke	1,500.00€ (100.000€ vrednost spora)	da	9	€ 400.00	1 godina zabrane
428.2	Policijski službenik	300.00 €	ne	60	€ 1,000.00	nema
428.1	Glavni inspektor	1,000.00 €	da	10	€ 2,000.00	3 godine zabrane

Fig. br. 11

VI. OLAKŠAVAJUĆE I OTEŽAVAJUĆE OKOLNOSTI KOJE SU UZETE U OBZIR PRILIKOM IZRICANJA KAZNE

Ispod je predstavljena analiza upotrebe raznih olakšavajućih i otežavajućih okolnosti u analiziranim slučajevima i prodiskutovano o njihovoj relevantnosti. Navedene okolnosti su većinom spomenute jedino u odluci, ali uopšteno, uz određene izuzetke, njihova težina u izračunatoj kazni nije objašnjena.

A. Otežavajuće okolnosti

Otežavajuće okolnosti koje su uzete u obzir u ovim delima uključuju:

- Oštećenje ugleda države;
- Način i okolnosti zločina;
- Stepen krivične odgovornosti;
- Društvena opasnost;
- Namera;
- Prethodna kazna;
- Gubitak kredibiliteta/poverenja javnosti;
- Recidiv.

U 8 (osam) predmeta, sud nije naveo nikakve otežavajuće okolnosti. Uopšteno, sve gore navedene okolnosti smatraju se važnim za ovu kategoriju dela. Radnje korupcije i one koje se odnose na istu, s obzirom na to da ih uglavnom vrše lica sa službenim ovlašćenjima, kao što je navedeno u nekim sudskim odlukama, narušavaju poverenje javnosti u instituciju i stoga zaslužuju veću pažnju čak i prilikom merenja kazne.

B. Olakšavajuće okolnosti

Najčešće citirane olakšavajuće okolnosti u analiziranim slučajevima su:

- Ispravno ponašanje okrivljenog;
- Bračno stanje;
- Činjenica da okrivljeni ima decu;

Ostale okolnosti uključuju:

- Finansijsko stanje;
- Jedini izdržavalac porodice
- Počinilac po prvi put;
- Godine (bilo da su mlađi ili stariji);
- Ograničene fizičke sposobnosti;
- Zdravstveno stanje;
- Pokajanje;
- Šteta i/ili manja korist za okrivljenog.

Ispravno ponašanje okrivljenog korišćeno je u svim navedenim predmetima. Ono što je interesantno je činjenica da je ispravno ponašanje pred sudom listirano kao olakšavajuća okolnost za jednog okrivljenog, iako otežavajuće okolnosti u istom predmetu navode da je okrivljeni koristio uvredljiv jezik protiv kolega i institucija.

Važno je naglasiti (samo u svrhu sadržaja obrazloženja) da je u jednom slučaju, iako je sud smatrao olakšavajućom okolnošću malu korist okrivljenog, dok je sudija međutim u stvari uporedio vrednost olakšavajuće okolnosti kao nebitne tokom vaganja u računanju kazne, uzimajući u obzir otežavajuću okolnost stepena nanete štete jer je okrivljeni zloupotrebio svoja službena ovlašćenja policajca i time uticao na gubitak poverenja javnosti u instituciju.

U dva analizirana slučaja, sudovi su naglasili starosnu dob okrivljenog kao olakšavajuću okolnost, odnosno stariju dob (66 godina) i mlađu dob (37 godina). Ovo pokazuje da u sudovima nije jasno definisano kako se faktor starosne dobi primenjuje na ublažavanje. Smatrati starosnu dob od 37 godina kao mlađu dob za zloupotrebu službene dužnosti od strane radnika u fabrici koji je zloupotrebio svoj položaj zarad sticanja lične koristi od otprilike 14.000 evra postavlja pitanje opravdanosti uključivanja ove okolnosti. U drugom slučaju kada je starosna dob od 66 godina uzeta u obzir kao olakšavajuća okolnost, sud je istovremeno uzeo u obzir okolnost da je okrivljeni otac četvoro dece. Logično, može se smatrati da su njegova deca sada već odrasla i sposobna da budu finansijski nezavisna. Pitanje koje se postavlja u ovom predmetu bilo bi da li je sud uložio bilo kakve napore da utvrdi da li okrivljenu ima "decu koja zavise od njega" ili je ovo manje-više automatska primena olakšavajućih okolnosti?

Sa izuzetkom dve situacije u kojima je sud u obrazloženju naglasio da su posebne olakšavajuće okolnosti korišćene kao izvanredne olakšavajuće okolnosti, u većini predmeta olakšavajuće okolnosti su samo listirane, ali nisu na odgovarajući način objašnjene zašto su toliko uticale na izricanje minimalne kazne.

VII. RAZMATRANJE U VIŠEM SUDU

Kao rezultat analize u većini analiziranih predmeta (21 predmet), Apelacioni sud je potvrdio odluku prvostepenog suda.

Potvrdio je kaznu	21 predmet		
Ublažio kaznu	3 predmeta	Sa 54 na 42 meseca Sa 12 na 6 meseci Sa 60 na 24 meseci	Sa 5,000 € na 3000 € novčane kazne
Povećao kaznu	2 predmeta	sa 6 meseci na 12 meseci; i sa 6 meseci na 18 meseci	
Žalba nije usvojena	1 predmet		

Fig. br. 12

- **U predmetu br. 248/13** Sud je ublažio kaznu **sa 5 na 2 godine**. Obrazloženje za smanjenje kazne je zasnovano na prekvalifikaciji krivičnog dela sa 428.2 (kažnjivo od 3-12 godina) na 428.1 (kažnjivo od 6 meseci do 5 godina) uz obrazloženje da je nesporno da je okrivljeni u ovom slučaju (policijski službenik) primio mito od 300 € da bi postupio u skladu sa radom, a ne kao što je navedeno u stavu 2 kršeći svoju dužnost. Apelacioni sud je pored prekvalifikacije krivičnog dela izuzeo iz razmatranja određene otežavajuće okolnosti koje je ustanovio prvostepeni sud, naglašavajući da iste predstavljaju elemente krivičnog dela.
- **U predmetu br. 642/15** za krivična dela iz **članova 432, 422 KZRK i 56**. Zakona o pranju novca, Sud je ublažio kaznu okrivljenog (bivši sudija) **sa 54 meseca na 42 meseca**. Prilikom donošenja odluke, Sud nije našao nikakvu olakšavajuću okolnost, konstatujući da u žalbi nije bilo navoda u pogledu olakšavajućih okolnosti.
- **U predmetu 111/2016** za krivično delo iz **člana 425.1** (kažnjivo sa 6 meseci do 5 godina), Sud je smanjio kaznu za okrivljenog (blagajnik u Javnom preduzeću) **sa 1 godine na 6 meseci zatvora i sa 2 godine zabrane vršenja profesije na 1 godinu zabrane**. Ovaj Sud je utvrdio da je Prvostepeni sud pravilno ocenio okolnosti koje utiču na vrstu i visinu kazne i izricanje kazne zatvorom i dodatne kazne, međutim, ustanovio je da postoji prostor da se istom izrekne niža kazna s obzirom na iznos prisvojenog novca i da će se ovom blažom kaznom postići svrha kazne.

U oba slučaja, Apelacioni sud je povećao kazne:

- **U predmetu br. 1002/13** Sud je povećao kaznu **sa 6 meseci na 18 meseci** za okrivljenog (menadžer u javnom preduzeću) za krivično delo uzimanja mita iz člana **428.1** (kažnjivo sa 6 meseci do 5 godina). Apelacioni sud je ustanovio da olakšavajuće okolnosti (koje su se uglavnom odnosile na lične okolnosti počinioca, priznavanje krivice i pokajanje) u odnosu na način izvršenja krivičnog dela precenjene od strane prvostepenog suda. Ovaj sud je takođe ustanovio da ni odbrana nije uspela da pronađe bilo kakvu olakšavajuću okolnost koja bi uticala na izricanje manje kazne.

- **U predmetu br. 244/14** Sud je povećao kaznu **sa 6 meseci na 18 meseci**, osudio okrivljenog (radnika u ministarstvu) za krivično delo primanja mita iz člana **428.1** (kažnjivo sa 6 meseci do 5 godina), prekvalifikujući krivično delo u članu **428.2** (kažnjivo od 3-12 godina). Sud nije opravdao otežavajuće okolnosti osim prekvalifikacije krivičnog dela i samo naglasio da je prvostepeni sud precenio olakšavajuće okolnosti.

U 27 analiziranih predmeta, Vrhovni sud je odlučio kao što sledi:

- U 4 (četiri) predmeta, predmet je vraćen na ponovljeno suđenje;
- U 1 (jednom) slučaju je kazna smanjena na 40 meseci sa 42 meseca, koliko je odredio Apelacioni sud, odnosno, sa 54 meseca, koliko je izrekao prvostepeni sud. Za isti predmet, Vrhovni sud je vratio na ponovljeno suđenje samo onaj deo koji se je odnosio na navode o krivično delu pranja novca.
- U 1 (jednom) slučaju, Vrhovni sud je vratio predmet kojim je potvrđeno pravo okrivljenog na žalbu, koju je prvobitno odbio Apelacioni sud.
- U 21 slučaju, Vrhovni sud je odbacio zahtev za zaštitu zakonitosti.

ZAKLJUČAK

Vredi ponoviti da Uputstvo o kaznenoj politici ne navodi jedno specifično rešenje slučaja. Međutim, ispravno opravdanje kazne, uključujući oslanjanje na činjenice kroz uključene okolnosti, njihova težina i opravdanje koje ide u prilog izrečene kazne, **je obavezujuće u svim slučajevima**. Neuspeh suda da se pridržava navedenog ima direktan uticaj na ljudska prava, smanjuje profesionalnost sudstva i podriiva poverenje javnosti.

Iz analize ovih slučajeva, Komisija donosi zaključak postojanja sledećih pitanja i snažno zahteva od sudova da ih poboljšaju u budućnosti. Iako su ove odluke donete prije objavljivanja Uputstava, ipak služe kao dodatni i konkretni primeri nedostataka koji se mogu poboljšati ako se postupi u skladu s načelima Uputstava.

- Nijedan od analiziranih slučajeva nije ukazao na bilo kakav pokušaj sudova da se preko činjenica objasni na bilo kojem nivou detalja postojanje olakšavajućih ili otežavajućih okolnosti - oni su jednostavno listirane.
- Nijedna odluka ne pokazuje nikakve pokušaje da se utvrdi istina o ličnim olakšavajućim okolnostima, kao npr. traženje dodatnih dokumenata ili dokaza o finansijskom stanju okrivljenog, da su jedini izdržavaoci porodice/dece, njihovo zdravstveno stanje itd.
- Sudovi trebaju da ocene ili opišu značaj svake okolnosti. Ako se to ne uradi onda će rezultati biti neracionalni. Npr. uporedite sledeće slučajeve kada je predviđena kazna bila identična (6 meseci do 5 godina):
  - 3 otežavajuće okolnosti, 1 olakšavajuća - kazna 8 meseci zatvora;
  - 4 otežavajuće okolnosti, 4 olakšavajuće - kazna 8 meseci zatvora (2 slučaja);
  - 1 otežavajuća okolnost, 1 olakšavajuća - uslovna kazna 6 meseci;
  - 0 otežavajućih okolnosti, 3 olakšavajuće - kazna 8 meseci zatvora;
  - 3 otežavajuće okolnosti, 3 olakšavajuće - uslovna kazna 10 meseci;

Nemoguće je shvatiti kako okrivljeni može dobiti kaznu koja je blizu minimuma propisanog zakonom kada postoji više ili jednak broj otežavajućih okolnosti naspram olakšavajućih okolnosti. Samo četvrta kazna po redu iznad (bez otežavajućih okolnosti i 3 olakšavajuće okolnosti) bi se približila i opravdala kaznu blisku minimumu propisanim zakonom. Ne postoji apsolutno nikakvo opravdanje za izrečenu kaznu u trajanju od 10 meseci uslovne kazne kada su olakšavajuće i otežavajuće okolnosti jednake. Navedena analiza zahteva ponovno naglašavanje potrebe da u svakom slučaju merenje kazne treba početi od polazne tačke, u skladu sa principima i uputstvima datim u Uputstvima o kaznenoj politici, a zatim izmeriti olakšavajuće i otežavajuće okolnosti relevantne za taj slučaj.

- Pravilno ponašanje, kao što je objašnjeno u Uputstvima o kaznenoj politici, najbolje se može reći da je zbunjujuća okolnost. Prilikom određivanja kazne, ovo je postalo deo terminologije sudova, a nikada ne navodeći šta ta činjenica zapravo znači, posebno u slučajevima korupcije o kojima se govori u ovom izveštaju. Pojavljivanje na sudu po pozivu, neometanje postupka i tretiranje drugih s minimalnim poštovanjem su osnovne obaveze građana Republike Kosovo i ne bi trebalo da zaslužuju nagradu kroz smanjenje kazne. Naravno, upotreba ove okolnosti je dozvoljena, ali istu treba ispravno shvatiti i koristiti

na ograničen način. Činjenica da je svaki sud uzeo za osnovu ovu okolnost znači da ista nije pravilno shvaćena, pogotovo ako se uzme u obzir da je u jednoj odluci okrivljenom uzeta u obzir ova okolnost, iako je sud naveo da se je isti ophodio uvredljivo prema drugima tokom postupka.

- Postoji preterano oslanjanje na lične okolnosti okrivljenih. Iako su naravno relevantne, posebne lične okolnosti nisu navedene u Krivičnom zakoniku. Kao takve, okolnosti koje nisu navedene u Zakoniku zahtevaju dodatno obrazloženje suda.
- Neuspeh u opisivanju zbog čega je pogodnija uslovna kazna u odnosu na kaznu zatvorom. Sudovi moraju objasniti svrhu uslovne kazne, odnosno da je određenom okrivljenom izreći pretnju zatvorom dovoljna umesto da se isti pošalje na izdržavanje kazne. Ovo je posebno problematično kada se uzme u obzir da nije bilo bitne razlike između situacija kada je sud izrekao kaznu zatvorom i drugih situacija kada je sud izrekao uslovnu kaznu.
- U velikom broju slučajeva, sudovi su naveli okolnosti koje ne samo da nisu predviđene, nego ni ne zaslužuju da budu uključene u ovu prirodu dela. To su:
  - Rod okrivljenog;
  - Nivo obrazovanja;
  - Prolazak vremena.

Analiza predstavljena u ovom izveštaju jasno ukazuje na potrebu da se sudovima da više uputstava za izračunavanje kazne, ali i za upotrebu relevantnih olakšavajućih i otežavajućih okolnosti prilikom merenja kazne. Istovremeno, ova analiza takođe ukazuje na potrebu da tužilac, advokat odbrane i oštećena strana prilikom ustanovljavanja i predstavljanja otežavajućih i olakšavajućih pre sudom se usredsrede na konkretne mere, a ne samo na parafrazirajući način na one okolnosti koje su relevantne.

Savetodavna komisija za kaznenu politiku će nastaviti da prati trendove u određivanju kazni i u budućim izveštajima će biti detaljnija u analizi konkretnih slučajeva i specifičnih potreba za poboljšanjem, uključujući detaljniju analizu uloge tužioca i advokata odbrane u predstavljanju olakšavajućih i otežavajućih okolnosti za sud, onako kako se zahteva u istinskim akuzatornom sistemu.

Printed by:
United States Embassy in Pristina
U.S. DoJ / Office of Overseas Prosecutorial Development,
Assistance and Training (OPDAT)